

STRESZCZENIE

Tytuł: Tajemnicze miejsca w hiszpańskiej literaturze fantastycznej XIX wieku (w języku hiszpańskim)

Przedstawiona rozprawa doktorska stawia sobie za cel analizę wpływu wybranych obszarów geograficznych Półwyspu Iberyjskiego na twórczość wielu autorów hiszpańskich XIX stulecia z kręgu literatury fantastycznej, a także wpisanych w nią kategorii pojęciowych, takich jak szaleństwo czy wyobcowanie. W pracy szczegółowo przeanalizowano liczne powieści i opowiadania w kontekście określonych elementów estetyki i poetyki gatunku, w którym wieloaspektowe literackie przedstawienia lęku, a także tego, co zaskakujące i dziwne (w konfrontacji z powszechnie akceptowanym, racjonalnym oglądem świata) wiążą się bezpośrednio z konkretną przestrzenią geograficzną. Tę ostatnią potraktowano bowiem w pracy we wszystkich jej obszarach: kulturowym, historycznym, artystycznym i duchowym.

W pierwszej części pracy wiele uwagi poświęcono kulturowym wpływom przenikającym do Hiszpanii XIX wieku z sąsiadujących z Półwyspem Iberyjskim krajów europejskich, głównie Francji, Anglii i Niemiec. Zjawisko to stanowiło istotny czynnik kształtujący literacką tożsamość dziewiętnastowiecznej Hiszpanii. Wspomniano również o kulturowej autonomii tworzonych na tym obszarze fikcji literackich, a także o specyfice i znaczeniu hiszpańskiej tradycji ustnej, warunkującej oryginalny charakter narracji literackich.

Autor dysertacji zwraca uwagę na znaczenie wyjątkowego, wielokulturowego i wielowiekowego dziedzictwa architektonicznego Hiszpanii oraz na bogactwo i różnorodność tajemnych przestrzennych „przejsć”. Te ostatnie wywarły ogromny wpływ na specyficzny charakter i jedyną w swoim rodzaju (w całej literackiej Europie) atmosferę dziewiętnastowiecznej hiszpańskiej literatury fantastycznej XIX wieku.

W pracy przeanalizowano piętnaście autonomicznych prowincji Hiszpanii oraz jedno autonomiczne miasto Ceutę. Nie uwzględniono jednak takich miejsc jak La Rioja, Walencja czy Melilla. Łącznie przedstawiono zatem osiemdziesiąt pięć miejscowości i terytoriów

całego kraju. Nie ulega wątpliwości, że w kolejnej pracy o podobnym charakterze lista ta mogłaby ulec modyfikacjom i poszerzeniu.

Warto zaznaczyć, że rozpoznanie w analizowanych narracjach konkretnych miejscowości możliwe było dzięki pogłębionym porównaniom źródeł, specjalistycznym konsultacjom oraz osobistej wyprawie do opisanych w literaturze miejsc. Te niejednoznaczne odniesienia pisarzy do konkretnych przestrzeni geograficznych wynikają z przyjętych przez nich strategii literackich, które wzmacniają suspens i nastrój grozy, a także pogłębiają wrażenie niezwykłości i tajemniczości kreowanych fabuł. Podróż autora pozwoliła wysnuć wnioski, do których nie doprowadziłyby innego rodzaju materiały czy źródła naukowe. Ten typ doświadczenia pozwolił autorowi na bardziej osobisty, wnikliwy kontakt z bohaterami opisywanych historii, umożliwił lepsze zrozumienie psychologicznych motywów ich postępowania.

Celem końcowej części rozprawy jest wykazanie, jak głębokie związki łączą wątki hiszpańskiej literatury fantastycznej XIX wieku (tworzonej w języku hiszpańskim) z konkretną przestrzenią geograficzną: jak silnie wpłynął na stylistykę i poetykę dziewiętnastowiecznej hiszpańskiej literatury gatunku fantastyki unikalny charakter Półwyspu Iberyjskiego.

Przedstawione zależności służyc mają ponadto wyeksponowaniu przejawiających się w omawianym gatunku narracyjnym kulturowych różnic pomiędzy Hiszpanią XIX wieku a sąsiadującymi z nią krajami europejskimi. Autor wykazuje, w jaki sposób Hiszpanii udało się ocalić swoją autonomiczną literacką tożsamość gatunkową, właśnie w powiązaniu ze specyficznym „duchem miejsca”, czyli konkretnymi miejscami geograficznymi Półwyspu Iberyjskiego. W rozprawie omówiono zatem hiszpańską literaturę fantastyczną XIX wieku (w języku hiszpańskim) jako wyjątkową pod względem historycznym i kulturowym jakość artystyczną, poznawczą i egzystencjalną.

PRÉCIS

Title: Mysterious locations in Spanish fantastic literature, in the Castilian language, during the 19th century

The doctoral thesis analyzes the influence exerted by the geographical area on numerous Spanish authors of the 19th century in terms of fantastic literature, and that which borders with notions like human alienation or madness. A rich list of novels and short stories will be reviewed in detail, taking into account both the inherent components of the genre that deals with the world of fear, the strange, the unexpected, the subversive and often the inexplicable, as well as the ascendancy that was professed in all this by the geographical locations in all its aspects, as well as the cultural, historical, artistic and spiritual elements.

The nineteenth-century Spanish world received the stylistic tendencies of the European neighboring countries, especially those of France, Great Britain and Germany. This imprint was a driving force of what we find in Spain, but the objective is to analyze the peculiarities of the country, having a long literary tradition of quality, in addition to oral traditions, and, what becomes fundamental in the thesis, greatly supported by the enormous architectural and artistic legacy and the richness and variety of natural and urban passages that are found throughout the Spanish geography.

To this empirical requirement has been added the biographical research of the authors concerned in this topic, as well as the deep study of the anthology of selected works for this thesis. The list of writers is long, although not as much as there would be in other areas already investigated, such as the stories of the literature of Romanticism or that of Realism and Naturalism. In this case, we have insisted in a context that could well be classified as unpublished: the link between the spheres of geography, history and art with the often sinister projections of fantastic literature in Spain during the 19th century.

Regarding the territories that have appeared in the thesis, it can be concluded that the result is very satisfactory. As it was already exposed, there have been fifteen autonomous communities analyzed and an autonomous city, Ceuta, (the great absent ones have unfortunately been La Rioja and Valencia, as well as Melilla). In summary eighty-five locations and territories in all. A figure not negligible, but surely there are more. Only further

work with the same approach to the one formulated here can confirm this assertion. so the list of locations presented is, surely, not only revisable but also exposed to enlargement.

It can be said that in several cases it has been possible to deduce the unexposed locations explicitly, although this has required a laborious comparison of sources, the consultation of specialized works or, directly, the transfer *in situ* to the places of the events . Unfortunately, this objective has not always been achieved, and this has been like this because the writers preferred in those cases to provide a background of mystery, deliberately ignoring their location.

It should be noted that the move to the localizable points has proved more than productive. It is inspiring, enriching, it increases the baggage of knowledge that neither primary nor indirect sources bestow. One can notice an unexpected sense of understanding of the sites chosen by the authors, realizes that the sense of empathy with the writers increases, experiences the tension of the story, lives with the spirit of sinister, grim, and macabre auras. The objective has been fulfilled, although it is no less true that one regrets not being able to travel to each of the locations due to the limits imposed by daily habits. This does not prevent, however, the fact that this can be amended in future analysis.

We can maintain that this thesis has finally been able to verify an inevitable (and almost abandoned) influence of the impact of the different branches of geography, as well as that of the historical and cultural legacy of Spain, along with the fantastic literature of Spanish authors in Castilian language throughout the 19th century. This sway and its contribution to the works of this subgenre are well proven, conferring simultaneously the understanding of the works that ventured, not always successfully, in the field of the most unfortunate and dismal spheres of the human soul. This, knowing that too often the fashions of literary tendencies from abroad were followed, especially those of Western Europe. From this circumstance were derived numerous versions or translations of great international masters, although trying to pay attention to the strict panorama of the Spain's own situation. In spite of everything, the quality of literary works in the Spanish national panorama is justified in terms of quality. Future investigations having the aim of reinforcing and extending the open line with the present thesis are desirable.